การประเมินผลการพัฒนาทักษะผู้นำและทักษะอาชีพของครูและนักเรียนในโครงการพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชน

ASSESSING AND ENHANCING LEADERSHIP AND CAREER SKILLS OF TEACHERS AND STUDENTS IN YOUTH LEADERSHIP DEVELOPMENT PROJECT

มยุรี เสือคำราม*, นิตยา สำเร็จผล*, ประสิทธิ์ ศรเดช* และกิติชัย รุจิมงคล*

MAYUREE SUACAMRAM, NITTAYA SUMRETPOL, PRASIT SORNDEJ AND KITICHAI RUJIMONGKON

(Received: August 10, 2023; Revised: September 29, 2023; Accepted: February 6, 2024)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชนใน 2 ประเด็น คือ 1) ประเมินการเปลี่ยนแปลงในตัวครู ในด้านภาวะผู้นำ ทักษะอาชีพ และทักษะการโค้ช และ 2) ประเมินการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนในด้านภาวะผู้นำ ทักษะอาชีพ และความต่อเนื่องในการรวมกลุ่มอาชีพ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงประเมิน โดยใช้แนวคิดการประเมินแบบระหว่างโครงการ และการประเมินสรุปผล โครงการเริ่มเมื่อตุลาคม พ.ศ.2564 มีโรงเรียนเข้าร่วม 16 โรงเรียนในการประเมินครั้งที่ 1 โดยสนทนากลุ่มครูจำนวน 32 คน และการตอบแบบสอบถามของนักเรียนจำนวน 256 คน ส่วนการประเมินครั้งที่ 2 เหลือโรงเรียนเข้าร่วม 15 โรงเรียน โดยสนทนากลุ่มครูจำนวน 15 คน สัมภาษณ์และจัดเสวนาครูและนักเรียนระหว่างการจัดนิทรรศการ และการตอบแบบสอบถามของนักเรียนจำนวน 226 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ และร้อยละ ผลการประเมิน พบว่า 1) ผลการประเมินครู พบว่า ครูมีมั่นใจในตัวเองเพิ่มขึ้น แสดงความเป็นผู้นำในการตัดสินใจและเป็นต้นแบบ ครูได้ร่วมคิดร่วมทำ พัฒนาทักษะอาชีพไปกับนักเรียน โดยวางแผน ให้คำแนะนำ ดูแลการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิด แล้วค่อย ๆ ให้นักเรียนทำเอง 2) ผลการประเมินนักเรียน พบว่า นักเรียนมีบทบาทเป็นผู้นำโรงเรียน มีความมั่นใจเพิ่มขึ้น กล้าแสดงออก สามารถเป็นผู้นำได้เมื่อครูไม่ได้อยู่ด้วย นักเรียนต้องการประกอบอาชีพระหว่างเรียน และมีทักษะที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ การขาย การนำเสนอสินค้า การตลาด การคิดต้นทุนกำไร บัญชี การขายออนไลน์ การผลิต และการซ่อมรถ ความต่อเนื่องของการรวมกลุ่มอาชีพของนักเรียนเกิดขึ้นได้เนื่องจากมีเงินทุนและอุปกรณ์พร้อมทำ และกำหนดให้การทำอาชีพอยู่ในหลักสูตร

คำสำคัญ : ทักษะผู้นำ ทักษะอาชีพ การประเมินโครงการ โรงเรียนมัธยมศึกษา

* สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
Education Program in Curriculum and Instructor, Graduate school, Western University

Abstract

The objective of this research was to evaluate the Youth Leadership Development project in two key areas: 1) Assessing changes in teachers in terms of their leadership qualities, career skills, and coaching abilities. 2) Evaluating changes in students regarding their leadership qualities, career skills, and the continuity of career integration. This research is an evaluative study using a program assessment approach. The project commenced in October 2021, involving 16 participating schools. The first assessment involved a group discussion with 32 teachers and survey responses from 256 students. For the second assessment, 15 schools participated. There were a group discussion with 15 teachers, interviews, and panel discussions with teachers and students during an exhibition, and survey responses from 226 students. Data analysis comprised content analysis, frequency, and percentage. The assessment results revealed several significant findings: 1) The teacher evaluation results found that teachers increased self-confidence and leadership skills, actively participating in career skills development with students by planning, giving advice, providing closely monitoring practice and gradually empowering students to take ownership. 2) The student evaluation results showed that students increased leadership roles in their schools, displaying improved self-confidence and a willingness to lead even when teachers were not present. Students also expressed a desire to engage in various career-related activities, such as sales, product presentations, marketing, cost-profit analysis, accounting, online sales, production, and vehicle repair. The continuity of student-led career integration was achieved, because of financial support and the availability of necessary resources. Additionally, the incorporation of career-related activities into the curriculum played a vital role in sustaining these initiatives.

Keywords: leadership, career skills, project evaluation, Secondary school

บทนำ

โครงการพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชน (Youth Leadership Development: Nissan YLD) เป็นโครงการที่เน้นพัฒนาทักษะผู้นำ ทักษะอาชีพ และบูรณาการแนวคิด STEM เข้ากับอาชีพที่สนใจ ดำเนินการโดยมูลนิธิรักษ์ไทย บริษัทนิสสัน มอเตอร์ประเทศไทย และแคร์อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศญี่ปุ่น โดยเฟสแรกเริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2560 ดำเนินการกับ

16 โรงเรียน ครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวน 32 และ 228 คน ตามลำดับ ส่วนในเฟส 2 เริ่มดำเนินการในปลายปี พ.ศ. 2564 ระยะเวลาโครงการ 2 ปี โดยดำเนินการกับ 16 โรงเรียน แต่เมื่อในปี พ.ศ. 2565 เหลือโรงเรียนที่เข้าร่วม จำนวน 15 โรงเรียน กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 (ม.1-6) และครูในโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนในจังหวัดระยอง จำนวน 6 โรงเรียน และโรงเรียนในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 4 โรงเรียน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลนักเรียนของแต่ละโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

โรงเรียน	รวม	เพศ			อายุ (ปี)	ชั้นปี	การร่วมกิจกรรม	
		ชาย	หญิง	ทางเลือก			เคย	ไม่เคย
1. เพรักษมาตาวิทยา	23	4	19	-	13-19	ม.2-ม.6	18	5
2. ชุมชนวัดสุวรรณรังสรรค์	15	0	15	-	13-16	ม.1-ม.3	8	7
3. ลุมพลีชนูปถัมภ์	19	7	12	-	13-15	ม.1-ม.3	15	4
4.วิเชียรกลิ่นสุคนธ์อุปถัมภ์	34	20	13	1	12-14	ม.1	7	27
5. วังน้อย (พนมยงค์วิทยา)	8	5	3	-	15-16	ม.4	2	6
6. บ้านสำนักทอง	8	4	4	-	13-16	ม.1	3	5
7. วัดห้วงหิน	25	15	10	-	13-15	ม.1	21	4
8. วัดโขดเขมาราม	5	2	3	-	13-14	ม.2	5	-
9. อยุธยานุสรณ์	19	8	11	-	12-18	ม.1-5	3	16
10. วัดท่าเรือ	9	1	8	-	13-15	ม.1-3	-	9
11. บ้านบึงตาต้า	6	1	5	-	13-15	ม.1-3	1	5
12. วัดจระเข้ใหญ่	14	8	6	-	11-12	ป.6	8	6
13. วัดเสาธงกลาง	14	6	8	-	13-15	ม.1-3	8	6
14. วัดศรีวารีน้อย	14	3	11	-	12-16	ม.1-3	6	8
15. สุเหล่าบ้านไร่	13	6	6	1	13-15	ม.1-3	10	3
รวม	226	90	134	2	12-19	ป.6-ม.6	115	111

ที่มา : มูลนิธิรักษ์ไทย (2560, 2563)

หมายเหตุ : การร่วมกิจกรรม หมายถึง การเคยเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับกลุ่มอาชีพ ทักษะภาวะผู้นำ และหรือ STEM ก่อนเข้าร่วมโครงการ

วัตถุประสงค์โครงการ YLD เพื่อขยายโอกาสด้านอาชีพแก่เยาวชนไทย ผ่านการเพิ่มทักษะผู้นำ โดยจัดตั้งโครงการพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชนที่ดำเนินการโดย มูลนิธิรักษ์ไทย ซึ่งได้เงินสนับสนุนจากบริษัท นิสสัน มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนเพื่อไปสู่การสร้างสังคมที่ยั่งยืนในอนาคต ดังที่ สุรชัย นิลคำวงศ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 มีนาคม 2566) รองกรรมการผู้จัดการใหญ่

สายงานทรัพยากรบุคคลและบริหาร ภูมิภาคอาเซียน และกลุ่มบริษัท นิสสัน มอเตอร์ (ประเทศไทย) จำกัด ที่กล่าวว่า

> “ที่นิสสัน เราตระหนักดีว่า เยาวชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสังคมที่ยั่งยืนเพื่ออนาคต นั่นเป็นเหตุผลที่เราจัดให้มีโครงการที่เกี่ยวกับการศึกษาที่หลากหลายสำหรับเด็ก ทั้งในโครงการ YLD นี้และโครงการอื่น ๆ เพื่อเด็ก ๆ ทั่วโลก”

ทั้งนี้ โครงการ YLD มีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดผลใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ความรู้และการปรับพฤติกรรมให้กับเยาวชนในเรื่องภาวะผู้นำ ทักษะสังคม และความอ่อนไหวทางเพศ 2) ครูสามารถสาธิตและแสดงทักษะแก่เยาวชน โดยใช้แนวคิดตามโครงการพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชน และการฝึกอบรมที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง และ 3) ความผูกพันกับชุมชน องค์กรท้องถิ่น และภาคเอกชนในการฝึกอบรมทักษะอาชีพ

ทักษะผู้นำและทักษะอาชีพเป็นทักษะที่สำคัญของนักเรียน ทักษะผู้นำถูกกล่าวถึงว่าเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยมีหัวใจสำคัญ คือ การศึกษาในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM) และทักษะผู้นำที่เกี่ยวข้องกับทักษะด้านอารมณ์และลักษณะนิสัยหลายประการ ทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะการทำงานร่วมกัน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา (Kennedy & Sundberg, 2020, p. 494 ; Larson & Miller, 2011, p. 122) ส่วนการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน โดยเฉพาะอาชีพในท้องถิ่น ยังคงมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ทั้งนี้ เพื่อให้พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ควรที่มีพัฒนาทักษะอาชีพในด้านต่าง ๆ พร้อมเสริมสร้างทักษะที่ตอบสนองความต้องการในการประกอบอาชีพในอนาคต (ทัศน์พล แก้วเพชรบุตร และวิภาดา ประสารทรัพย์, 2565, น. 1377) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ พัชนี มหาโพธิ์ (2565, น. 33) ที่พัฒนาการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี 6 พบว่า กิจกรรมโครงงานมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับทักษะอาชีพ กล่าวคือ ทักษะอาชีพจะเน้นการให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ตนเอง เลือกอาชีพที่เหมาะสม เพื่อสนองความต้องการของตนเองมีความพึงพอใจ มีความมั่นคงและประสบความสำเร็จในการดำรงชีพในอนาคต ในขณะที่โครงงานอาชีพจะเป็นกระบวนการพัฒนาให้เกิดคุณลักษณะหรือทักษะดังกล่าว

นอกจากนี้ การพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะวิชาชีพ ก็มีความจำเป็นเช่นกัน ดังกิจกรรมโครงการฝึกทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมตลาดเด็กของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ที่พบว่า หลังจากทำกิจกรรมดังกล่าวทำให้ครูมีแนวทางการสอนแบบบูรณาการมากขึ้น สามารถสอนนักเรียนในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ณัฐกานต์ จงประจิต, 2563, น. 2) แต่การพัฒนาใด ๆ ก็ตาม ควรมีการประเมินเพื่อแนะนำสิ่งที่ควรพัฒนา ประเด็นที่ยังขาดตกบกพร่องให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ปรับปรุงแก้ไขได้อย่างทันท่วงที

การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนมีความสำคัญและความจำเป็นสำหรับครูในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มีหลายแนวคิด เช่น การประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) การประเมินระหว่างโครงการ (formative assessment) และการประเมินสรุปผล (summative assessment) เป็นต้น แนวคิดการประเมินทั้งหมดล้วนมุ่งค้นหาสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิผลตามจุดมุ่งหมายของโครงการ (สมพงษ์ ปั้นหุ่น, 2559, น. 26) ลักษณะการประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงไปยังการพัฒนาโรงเรียนได้แสดงไว้ในตารางที่ 2 ส่วนการประเมินโครงการ YLD ได้ใช้แนวคิดการประเมินทั้งแบบการประเมินระหว่างโครงการ และการประเมินสรุปผล เพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นระหว่างโครงการดำเนินการอยู่

ตารางที่ 2 ลักษณะของการประเมินเพื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสู่การพัฒนาโรงเรียน

ลักษณะการประเมินเพื่อการเรียนรู้	ลักษณะสำคัญของการพัฒนาโรงเรียน
1. การประเมินเพื่อการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้	กำหนดเงื่อนไขเพื่อการเรียนรู้ จัดโอกาสเพื่อการเรียนรู้และใช้วิธีการประเมินแบบวันต่อวัน
2. ครูแลกเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้กับผู้เรียน	ใช้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นเป้าหมายความสำเร็จ จัดโอกาสเพื่อการเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียน
3. กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยผู้เรียนเกิดการรู้และตระหนักถึงจุดมุ่งหมายที่จะต้องบรรลุ	ใช้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นเป้าหมายความสำเร็จ และใช้การประเมินระหว่างเรียนเป็นการประเมินสรุปผล
4. การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้มุ่งให้ผู้เรียนประเมินตนเองและเพื่อนประเมินเพื่อน	ให้ข้อมูลป้อนกลับการเรียนรู้แก่ผู้เรียน ใช้การประเมินแบบวันต่อวัน และใช้การประเมินระหว่างเรียนเป็นการประเมินสรุปผลการเรียนรู้
5. ให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อกำหนดทิศทางการเรียนรู้ (ผู้เรียนต้องเรียนรู้อะไร และอย่างไร)	ให้ข้อมูลป้อนกลับการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และหาวิธีใช้ ICT สนับสนุนการเรียนรู้
6. ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาได้	กำหนดเงื่อนไขเพื่อการเรียนรู้และให้ข้อมูลป้อนกลับการเรียนรู้แก่ผู้เรียน
7. ครูและนักเรียนมีการตรวจสอบทบทวนและการสะท้อนผลการประเมินร่วมกัน	ให้ข้อมูลป้อนกลับการเรียนรู้แก่ผู้เรียน นำผู้ปกครองมาเกี่ยวข้องใช้การประเมินระหว่างเรียนเป็นการประเมินสรุปผลและใช้ ICT สนับสนุนการเรียนรู้

ที่มา: สมพงษ์ ปั้นหุ่น (2559, น. 16)

คณะผู้วิจัยมีบทบาทเหมือนผู้ประเมินภายนอกที่ไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสียและไม่เกี่ยวข้องกับมูลนิธิรักษ์ไทย บริษัทนิสสัน มอเตอร์ประเทศไทย และแคร์อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศญี่ปุ่น ดังนั้น จึงสามารถให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนา โดยปราศจากอคติได้

คณะผู้วิจัยเป็นผู้สังเกต เก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นทั้งจากครูและนักเรียน วิเคราะห์ ผล ประเมิน และให้ข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนและครู รวมทั้งการพัฒนาโครงการในอนาคต

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินโครงการพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชน ของมูลนิธิรักษ์ไทย บริษัทนิสสันมอเตอร์ประเทศไทย และแคร์อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศญี่ปุ่น โดยประเมินใน 2 ประเด็น คือ

1. การเปลี่ยนแปลงในตัวครู ในด้านภาวะผู้นำ ทักษะอาชีพ และทักษะการโค้ช
2. การเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนในด้านภาวะผู้นำ ทักษะอาชีพ และความต่อเนื่องในการรวมกลุ่มอาชีพ

วิธีการศึกษา

การการประเมินโครงการใช้แนวคิดการประเมินระหว่างการประเมินระหว่างโครงการ (formative assessment) และการประเมินสรุปผล (summative assessment) ของ Scriven (1967 อ้างถึงใน Irving, 1979, p. 13) โดยแบ่งเป็น 2 ช่วงดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการในช่วงที่ 1

1.1 สนทนากลุ่มครูจาก 16 โรงเรียน กิจกรรมโครงการเริ่มในช่วงเดือนตุลาคม ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2564 คัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มโรงเรียนละ 2 คน ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ดีที่สุด (Key informant) แล้วแบ่งการสนทนากลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มละ 8 คน รวมผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้งสิ้น 32 คน การสนทนากลุ่มจัดขึ้นระหว่างวันที่ 17-20 มีนาคม พ.ศ. 2565

1.2 รวบรวมผลการตอบของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามผ่าน Google form จำนวน 256 คน

2. วิธีการประเมินโครงการในช่วงที่ 2

เหลือจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วม 15 โรงเรียน โดยเป็นครูจำนวน 15 คน และนักเรียนจำนวน 226 คน

2.1 สนทนากลุ่มครูจาก 15 โรงเรียน คัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มโรงเรียนละ 1 คน ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้ดีที่สุด (Key informant) และยังคงเต็มใจเข้าร่วมโครงการ แบ่งการสนทนากลุ่มออกเป็น 4 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มละ 3-4 คน รวมผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทั้งสิ้น 15 คน การสนทนากลุ่มจัดขึ้นระหว่างวันที่ 20-23 มิถุนายน พ.ศ. 2566

2.2 สัมภาษณ์และจัดเสวนาครูและนักเรียนทั้ง 15 โรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยแบ่งกลุ่มละ 15 คน วิทยากรรับเชิญ จำนวน 2 คน ในงานนิทรรศการ (ออกบู๊ธ) เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งมี 15 บู๊ธ และมีครูเข้าร่วมออกบู๊ธ 30 คน นักเรียนเข้าร่วมออกบู๊ธ 45 คน ทั้งนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้ผ่อนคลายลง จึงสามารถจัดงานนิทรรศการได้

2.3 รวบรวมผลการตอบของนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามผ่าน Google form จำนวน 226 คน

กรอบการประเมิน ประกอบด้วย ประเด็นการประเมิน ตัวบ่งชี้ แหล่งข้อมูล และเกณฑ์เชิงคุณภาพ แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 กรอบการประเมิน

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์เชิงคุณภาพ
1. การเปลี่ยนแปลงในตัวครูเมื่อเทียบกับผลการประเมินกลางโครงการ	1. ภาวะผู้นำ	สนทนากลุ่มครู 15 คน	แบบสนทนากลุ่ม	ภายหลังจบโครงการ ครูมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน
	2. ทักษะอาชีพ	สนทนากลุ่มครู 15 คน การออกบู๊ธ 15 โรงเรียน	แบบสนทนากลุ่ม แบบบันทึกสังเกต ถ่ายรูป	ครูมีทักษะอาชีพตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มขึ้น
	3. ทักษะการโค้ช	สนทนากลุ่มครู 15 คน การออกบู๊ธ 15 โรงเรียน	แบบสนทนากลุ่ม แบบบันทึกสังเกต ถ่ายรูป	ครูได้พัฒนาทักษะการโค้ชจนสามารถถ่ายทอดให้กับผู้เรียนได้เพิ่มขึ้น
2. การเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนเมื่อเทียบกับผลการประเมินกลางโครงการ	1. ภาวะผู้นำ	สนทนากลุ่มครู 15 คน สัมภาษณ์นักเรียน 15 คน การออกบู๊ธ 15 โรงเรียน แบบสอบถามนักเรียน 226 คน	แบบสนทนากลุ่ม แบบบันทึกสังเกต ถ่ายรูป แบบสอบถาม	ภายหลังสิ้นสุดโครงการ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน
	2. ทักษะอาชีพ	สนทนากลุ่มครู 15 คน สัมภาษณ์นักเรียน 15 คน การออกบู๊ธ 15 โรงเรียน แบบสอบถามนักเรียน 226 คน	แบบสนทนากลุ่ม แบบบันทึกสังเกต ถ่ายรูป แบบสอบถาม	นักเรียนมีทักษะอาชีพตรงตามวัตถุประสงค์ของโครงการเพิ่มขึ้น
	3. ความต่อเนื่องของการรวมกลุ่มกิจกรรมกลุ่มอาชีพของนักเรียน	สนทนากลุ่มครู 15 คน สัมภาษณ์นักเรียน 15 คน การออกบู๊ธ 15 โรงเรียน แบบสอบถามนักเรียน 226 คน	แบบสนทนากลุ่ม แบบบันทึกสังเกต ถ่ายรูป แบบสอบถาม	นักเรียนยังคงรวมกลุ่มและทำงานร่วมกันเป็นทีมหลังสิ้นสุดโครงการ

ตารางที่ 3 กรอบการประเมิน (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือประเมิน	เกณฑ์เชิงคุณภาพ
3. การมีระบบสนับสนุนให้มีกิจกรรมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง	1. การมีระบบสนับสนุนภายในโรงเรียน	สนทนากลุ่มครู 15 คน	แบบสนทนากลุ่ม	โรงเรียนมีระบบสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่องภายหลังสิ้นสุดโครงการ
	2. การมีระบบสนับสนุนจากชุมชนหรือองค์กรภายนอก	สนทนากลุ่มครู 15 คน	แบบสนทนากลุ่ม	ชุมชนหรือองค์กรภายนอกช่วยสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่องภายหลังสิ้นสุดโครงการ

ที่มา: คณะผู้วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการศึกษา

1. การเปลี่ยนแปลงในตัวครูเมื่อเทียบกับผลการประเมินครั้งที่ 1

เมื่อเทียบจากผลจากการสัมภาษณ์ทั้งสองครั้ง พบว่า

1) ภาวะผู้นำ ครูมั่นใจในตัวเอง แสดงความเป็นผู้นำในการตัดสินใจ และเป็นต้นแบบ ในขณะที่ครูบางโรงเรียนยังไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน

2) การพัฒนาทักษะอาชีพ ครูเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ไม่เคยทำ ร่วมคิดร่วมทำฝึกฝนไปด้วยกันระหว่างครูนักเรียน ได้รับความรู้จากนักเรียน และขยายผลต่อยอดเพิ่มอาชีพ

3) ทักษะการโค้ช ครูค้นหาความสนใจ แล้วให้นักเรียนเรียนรู้จากการทำงานสาธิต ร่วมวางแผนและเป็นที่ปรึกษา ค้นคว้าลองผิดลองถูก ดูแลการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิดค่อย ๆ ปล่อยให้นักเรียนทำเอง ให้คำแนะนำแบบเพื่อน พานักเรียนสู่เป้าหมาย เข้าใจและภูมิใจในตัวนักเรียน

2. การเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนเมื่อเทียบกับผลการประเมินครั้งที่ 1

การเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียน นอกจากเก็บจากการสัมภาษณ์แล้ว ยังสำรวจความคิดเห็นของนักเรียนด้วยแบบสอบถามผ่าน google form ได้ผลดังตารางที่ 3 โดยคัดเฉพาะนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามครบถ้วนทั้งสองครั้ง มีจำนวน 226 คน

ตารางที่ 4 ผลการตอบแบบสอบถามจากการประเมินครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ข้อคำถาม	ครั้งที่ 1 (n=226)		ครั้งที่ 2 (n=226)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มีบทบาทเป็นผู้นำในโรงเรียน	34	15.04	61	26.99
มีบทบาทเป็นผู้นำนอกโรงเรียน	57	25.22	86	38.05
เข้าร่วมโครงการด้านอาชีพ	128	56.64	118	52.21
ต้องการประกอบอาชีพระหว่างเรียน	180	79.65	170	75.22
ในชุมชนมีอาชีพที่นำไปต่อยอดได้	129	57.08	118	52.21

ที่มา : คณะผู้วิจัย

1) ภาวะผู้นำ นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 226 คนมีบทบาทเป็นผู้นำในโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 26.99 และ ผู้นำนอกโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 38.05 เพิ่มขึ้นจากการตอบแบบสอบถามครั้งที่ 1 ส่วนผลการสัมภาษณ์ พบว่า นักเรียนมีความมั่นใจเพิ่มขึ้น กล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าสื่อสารมากขึ้น กล้าคิด กล้าพูดอย่างมีเหตุผล เป็นผู้นำทำอาชีพสลับบทบาทในการเป็นผู้นำและหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นผู้นำและสอนรุ่นน้องได้ แม้ครูไม่อยู่

2) การพัฒนาทักษะอาชีพ นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 226 คน เป็นนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการด้านอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 52.21 ต้องการประกอบอาชีพระหว่างเรียน คิดเป็นร้อยละ 75.22 เพิ่มขึ้นจากการตอบแบบสอบถามครั้งที่ 1 โดยระบุว่ามีทักษะที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ การขาย การนำเสนอสินค้า การตลาด การคิดต้นทุนกำไร บัญชี การขายออนไลน์ การผลิต และการซ่อมรถ ส่วนผลการสัมภาษณ์พบว่า นักเรียนได้รับโจทย์เพื่อกระตุ้นการพัฒนาทักษะอาชีพ ผลิตสินค้าตามความต้องการและวัตถุดิบหาง่าย แสวงหาความรู้และพัฒนาความรู้อาชีพเพิ่มเติม แบ่งงานแบ่งหน้าที่และคิดพัฒนาผลิตภัณฑ์ รู้จักวางแผนก่อนตัดสินใจลงทุน พัฒนาทักษะอาชีพ สามารถสร้างรายได้หรือประหยัดค่าใช้จ่าย ฝึกฝนเรียนรู้จนทำได้ พัฒนาทักษะการขาย มีพื้นฐานทักษะอาชีพจากที่บ้าน ได้ทำในสิ่งที่รัก รับรู้และเล็งเห็นความสามารถของตัวเอง กล้าเสี่ยง กล้าลงมือทำเพิ่มขึ้น ครูได้เชิญวิทยากรมาช่วยสอนพัฒนาทักษะอาชีพให้นักเรียน เรียนรู้ตลอดกระบวนการอาชีพ รู้จักวางแผนและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การเพิ่มยอดขายจากการขายหลายช่องทาง และการคิดลดต้นทุนและออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อนำมาขายให้ได้กำไร

3) ความต่อเนื่องของการรวมกลุ่มกิจกรรมกลุ่มอาชีพของนักเรียน ผลการสัมภาษณ์พบว่า ความต่อเนื่องจะเกิดขึ้นได้เนื่องจากมีเงินทุน เครื่องมือและอุปกรณ์พร้อมทำต่อยอด เป็นรายได้เสริมให้นักเรียน นักเรียนบางคนชอบค้าขายและยังคงขายต่อ

มีเครือข่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเพื่อช่วยกันแก้ปัญหา การกำหนดเป็นชุมนุม จะยังคงมีนักเรียนอยากอยู่ต่อ การกำหนดอยู่ในหลักสูตร การมีนักเรียนที่เป็นตัวหลัก และการขยายผลจากการฝึกอาชีพสู่การเรียนต่อและสู่ธุรกิจที่บ้าน

3. การมีระบบสนับสนุนให้มีกิจกรรมกลุ่มอาชีพอย่างต่อเนื่อง

1) การสนับสนุนจากชุมชน จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนจำนวน 226 คน ระบุว่าในชุมชนของนักเรียนมีอาชีพที่นำไปต่อยอดได้ คิดเป็นร้อยละ 52.21 เพิ่มขึ้นจากการตอบแบบสอบถามครั้งที่ 1 ส่วนผลการสัมภาษณ์ พบว่า ชุมชนสนับสนุนอุปกรณ์ ทุน และพื้นที่วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น การอุดหนุนเบเกอรี่/ของว่างเมื่อเวลาจัดงานเลี้ยง ช่วยรับซื้อผลิตภัณฑ์จากนักเรียน

2) การสนับสนุนจากโรงเรียน ผลการสัมภาษณ์ พบว่า มีกิจกรรมที่เอื้อต่อการฝึกอาชีพ ให้ทุนสนับสนุน ผู้บริหารเห็นความสำคัญ เพื่อนครูให้การสนับสนุนและร่วมช่วยเหลือ

4. อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพ ครูและนักเรียนเสนอความคิดเห็น ดังนี้

1) เครื่องมือและอุปกรณ์ได้มายาก มีราคาแพง และใช้งานยาก

2) การหาสูตรอาหารทำได้ยาก เกิดผลเสียหายหลายครั้ง

3) รุ่นพี่แกนนำมีงานเยอะไม่มีเวลาสอนรุ่นน้อง

4) ไม่มีพื้นที่ทำกิจกรรมจากการสถานการณ์โควิดและอาคารกำลังก่อสร้าง

5) ชาวมุสลิมมีข้อจำกัดต่อการทำงานอาชีพเกี่ยวกับอาหาร ที่ต้องเป็นฮาลาลเท่านั้น

6) บรรจุภัณฑ์ราคาแพงทำให้ต้นทุนทำอาชีพสูง

ข้อเสนอแนะต่อรวมกลุ่มอาชีพตามความคิดเห็นของครูและนักเรียน มีดังนี้

1) ตั้งเป็นชุมนุมเพื่อความต่อเนื่องจากรุ่นสู่รุ่น หรือกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา/หลักสูตร

2) เลือกครูผู้รับผิดชอบที่มีใจรักทุ่มเท และครูที่สร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับอาชีพให้นักเรียน

3) ควรทำอาชีพตามความต้องการของตลาด คิดผลิตภัณฑ์ให้แปลกใหม่น่าสนใจ ใช้วัตถุดิบที่สดใหม่ใกล้ตัว และควรทำผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบจากท้องถิ่น

4) ขยายตลาดคนในชุมชนให้หลากหลาย บางครั้งขายผ่านออนไลน์

5) มีงบทำกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้ประสบการณ์ ให้นักเรียนลองทำขายแล้วให้ได้เงินและเป็นอาชีพได้

6) ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อไม่ให้หมดกำลังใจหากยังทำไม่สำเร็จ

สรุป

โครงการพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชนของมูลนิธิรักษ์ โดยมีบริษัทนิสสัน มอเตอร์ ประเทศไทย และแคร์อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศญี่ปุ่นเป็นผู้สนับสนุน ได้เริ่มโครงการมาอย่างต่อเนื่อง การประเมินโครงการในครั้งนี้เป็นโครงการเฟสที่ 2 ที่มีการประเมิน 2 ช่วง ทั้งระหว่างโครงการในปีแรกและสิ้นสุดโครงการในปีที่สอง ผลการประเมินพบว่า การพัฒนาทักษะผู้นำเริ่มจากการพัฒนาทักษะของครูและนักเรียนไปพร้อมกันผ่านการรวมกลุ่มทำอาชีพ ดังนี้ 1) ผลการประเมินครู พบว่า ครูมีมั่นใจในตัวเองเพิ่มขึ้น แสดงความเป็นผู้นำในการตัดสินใจและเป็นต้นแบบ ครูได้ร่วมคิดร่วมทำ พัฒนาทักษะอาชีพไปกับนักเรียน โดยวางแผน ให้คำแนะนำ ดูแลการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิด แล้วค่อย ๆ ให้นักเรียนทำเอง 2) ผลการประเมินนักเรียน พบว่า นักเรียนมีบทบาทเป็นผู้นำโรงเรียน มีความมั่นใจเพิ่มขึ้น กล้าแสดงออก สามารถเป็นผู้นำได้เมื่อครูไม่ได้อยู่ด้วย นักเรียนต้องการประกอบอาชีพระหว่างเรียน และมีทักษะที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ การขาย การนำเสนอสินค้า การตลาด การคิดต้นทุนกำไร บัญชี การขายออนไลน์ การผลิต และการซ่อมรถ ความต่อเนื่องของการรวมกลุ่มอาชีพของนักเรียนเกิดขึ้นได้เนื่องจากมีเงินทุนและอุปกรณ์พร้อมทำ และกำหนดให้การทำอาชีพอยู่ในหลักสูตร

อภิปรายผล

1. ผลการเปลี่ยนแปลงในตัวครู ในด้านภาวะผู้นำ ทักษะอาชีพ และทักษะการโค้ช

1.1 ผลการประเมินครูด้านภาวะผู้นำ พบว่า ครูมีมั่นใจในตัวเองเพิ่มขึ้น แสดงความเป็นผู้นำในการตัดสินใจและเป็นต้นแบบให้แก่นักเรียนได้ดี เนื่องมาจากครูต้องการพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถถ่ายทอดทักษะและสร้างประสบการณ์ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Asma Khaleel Abdallah (2023, p. 20) ที่พบว่า ความเป็นผู้นำของครูมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปรับปรุงโรงเรียนและการพัฒนาทางวิชาชีพ เนื่องจากจะช่วยยกระดับประสบการณ์ในห้องเรียนและให้ความรู้ที่มีประสิทธิภาพแก่นักเรียน

1.2 ผลการประเมินครูด้านทักษะอาชีพ พบว่า ครูเรียนรู้สิ่งใหม่ที่ไม่เคยทำร่วมคิดร่วมทำฝึกฝนไปด้วยกันระหว่างครูนักเรียน ได้รับความรู้จากนักเรียน และขยายผลต่อยอดเพิ่มอาชีพ ทั้งเนื่องจากเป็นหน้าที่ของครูที่ต้องเรียนรู้และพัฒนาทักษะอยู่ตลอดเวลา

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Schloss (2011, p. 8) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียน พบว่า การพัฒนาทักษะวิชาชีพของครูทำให้ครูมีความพร้อมเพียงพอสำหรับบทบาทการพัฒนาอาชีพร่วมกับนักเรียน

1.3 ผลการประเมินครูด้านทักษะการโค้ช พบว่า ครูค้นหาความสนใจของนักเรียน ให้นักเรียนเรียนรู้จากการทำงาน สาธิต ร่วมวางแผนและเป็นที่ปรึกษา ค้นคว้า ลองผิดลองถูก ดูแลการฝึกปฏิบัติอย่างใกล้ชิด ค่อย ๆ ปล่อยให้นักเรียนทำเอง ให้คำแนะนำแบบเพื่อน พานักเรียนสู่เป้าหมาย เข้าใจและภูมิใจในตัวนักเรียน สอดคล้องกับลักษณะการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (ตารางที่ 2) ในข้อที่ 2 โดยครูแลกเปลี่ยนเป้าหมายการเรียนรู้กับผู้เรียน โดยใช้จุดมุ่งหมายของโครงการ YLD เป็นเป้าหมายความสำเร็จ ที่ต้องการให้นักเรียนมีทักษะอาชีพ โดยให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนในลักษณะแบบใกล้ชิดแบบเพื่อน และข้อที่ 3 หลังจากที่กำหนดเป้าหมายแล้ว ครูยังนำพานักเรียนไปสู่เป้าหมาย โดยให้นักเรียนตระหนักถึงจุดมุ่งหมายที่จะต้องบรรลุด้วยตนเอง สอดคล้องกับ สมพงษ์ ปั้นหุ่น (2559, น. 26) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนควรพัฒนาต่อยอดจากผลงานที่นักเรียนสร้างขึ้นหรือพัฒนาโดยใช้ผลการประเมินที่ดำเนินการในระดับต่าง ๆ และในการประเมินแต่ละครั้ง ถ้าครูชี้แจงหรือแสดงเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินคุณภาพผลงานหรือผลการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณภาพการเรียนด้วยตัวของเขาเอง

2. ผลการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนในด้านภาวะผู้นำ ทักษะอาชีพ และความต่อเนื่องในการรวมกลุ่มอาชีพ

2.1 ผลการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนด้านภาวะผู้นำ พบว่า นักเรียนมีบทบาทเป็นผู้นำโรงเรียน มีความมั่นใจเพิ่มขึ้น กล้าแสดงออก สามารถเป็นผู้นำได้เมื่อครูไม่ได้อยู่ด้วย เนื่องมาจากครูได้พัฒนาภาวะผู้นำ สามารถแสดงความเป็นผู้นำในการตัดสินใจและเป็นต้นแบบให้แก่นักเรียนได้ดี ดังนั้น เมื่อทำกิจกรรมการรวมกลุ่มอาชีพนักเรียนที่ได้เห็นต้นแบบจากครูแล้ว จึงแสดงออกตามต้นแบบนั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิมา นรภัทรพิมล และคณะ (2561, น. 90) ที่ศึกษาแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสภานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า แนวทางหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของนักเรียน คือ การศึกษาผู้นำตนแบบ เพื่อนำพานักเรียนและสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายความสำเร็จขององคกร

2.2 ผลการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนด้านทักษะอาชีพ พบว่า นักเรียนต้องการประกอบอาชีพระหว่างเรียน และมีทักษะที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้แก่ การขาย การนำเสนอสินค้า การตลาด การคิดต้นทุนกำไร บัญชี การขายออนไลน์ การผลิต และการซ่อมรถ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสังคมในปัจจุบันที่หลาย ๆ คนเริ่มมีอาชีพเสริมหรือมองหาโอกาสใหม่ ๆ ให้ตัวเอง ด้วยอาชีพที่สอง สาม หรือสี่ หรือที่เรียกว่า

“Multiple Jobs” สอดคล้องกับแนวคิดของ Stephen & Fru (2023, p. 333) ที่กล่าวว่า การตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดหาทักษะอาชีพที่นอกเหนือไปจากความรู้ทางวิชาการ ถือเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งรวมถึงความสามารถความเป็นมืออาชีพ และทักษะที่สามารถถ่ายทอดได้

2.3 ผลการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนด้านความต่อเนื่องในการรวมกลุ่มอาชีพ พบว่า ความต่อเนื่องของการรวมกลุ่มอาชีพของนักเรียนเกิดขึ้นได้เนื่องจากมีเงินทุนและอุปกรณ์พร้อมทำ และกำหนดให้การทำอาชีพอยู่ในหลักสูตร สามารถเป็นรายได้เสริมให้นักเรียน มีเครือข่ายทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนเพื่อช่วยกันแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563, น. 182-185) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน พบว่า 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป 2) กระบวนการ ใช้วงจรการบริหารคุณภาพ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุง 3) ด้านผลผลิต นักเรียนมีทักษะในการทำงานและมีรายได้ระหว่างเรียน และ 4) เงื่อนไขความสำเร็จเป็นองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การสร้างเครือข่ายและการประสานงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูและนักเรียนในการทำอาชีพ

1.1 ครูและนักเรียนควรศึกษาความเป็นไปได้และความต้องการของกลุ่มลูกค้าก่อนลงมือทำอาชีพเสมอ

1.2 ครูและนักเรียนควรปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง

1.3 ครูควรสวมบทบาทโค้ชให้แก่นักเรียนได้คิด วางแผน ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนและชุมชนเพื่อสนับสนุนการทำอาชีพของนักเรียน

2.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรเลือกครูที่ทุ่มเท ใส่ใจ หรือชอบในงานอาชีพ

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การทำอาชีพของนักเรียนเป็นชุมนุม หรือรายวิชาหนึ่งในโรงเรียน

2.3 ผู้บริหารและครูควรหาเงินทุนตั้งต้นในการทำอาชีพให้กับนักเรียน

2.4 ชุมชนและผู้ปกครองควรสนับสนุนสินค้าจากนักเรียน โดยการซื้อ ทดลองชิม/ใช้ พร้อมทั้งให้คำติชม เพื่อให้นักเรียนนำไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์ได้

3. ข้อเสนอแนะสำหรับมูลนิธิรักษ์ไทยเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะผู้นำของนักเรียน

3.1 แม้สิ้นสุดโครงการ แต่มูลนิธิรักษ์ไทยยังควรมาเยี่ยมเยือนการดำเนินงานและผลงานของกลุ่มอาชีพ โดยให้นักเรียนเป็นผู้นำเสนอ เพื่อกระตุ้น ให้กำลังใจ และคอยให้คำแนะนำกลุ่มนักเรียนและครูต่อไป

3.2 ควรรักษาการติดต่อประสานงานในรูปแบบครอบครัว และแบบกัลยาณมิตร ซึ่งเป็นที่ประทับใจทั้งกลุ่มครูและนักเรียนเป็นอย่างมาก

4. ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยเชิงประเมินโครงการพัฒนาครูและนักเรียนครั้งต่อไปควรให้ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินร่วมกันกับผู้ดำเนินโครงการ ตั้งแต่โครงการเริ่มต้นเพื่อให้เป็นการประเมินเพื่อการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ครู นักเรียน และผู้ดำเนินโครงการเกิดการยอมรับในผลการประเมินร่วมกันทุกฝ่าย

รายการอ้างอิง

ณัฐกานต์ จงประจิต. (2563). **โครงการฝึกทักษะอาชีพผ่านกิจกรรมตลาดเด็กปีที่ 2.** ราชบุรี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี.

ทัศน์พล แก้วเพชรบุตร และวิภาดา ประสารทรัพย์. (2565). **การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนา ทักษะอาชีพของผู้เรียน.** ใน ดวงสมร รุ่งสวรรค์โพธิ์ (บ.ก.), รายงานการประชุม Graduate School Conference. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 (1372-1378). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ปฏิมา นรภัทรพิมล และคณะ. (2561). “แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสภานักเรียน ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา”. **วารสารการวิจัยกาสะลองคำ,** 12, 1: 81-91.

พัชนี มหาโพธิ์. (2565). “การพัฒนาการเรียนรู้แบบโครงงานอาชีพเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี 6”. **วารสารวิจัยและพัฒนาสหวิทยาการ,** 1, 3: 25-37.

มูลนิธิรักษ์ไทย. (2560). **โครงการพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชน (Youth Leadership Development: Nissan YLD).** กรุงเทพฯ: มูลนิธิรักษ์ไทย.

_____. (2563). **โครงการพัฒนาทักษะผู้นำเยาวชน (Youth Leadership Development: Nissan YLD).** กรุงเทพฯ: มูลนิธิรักษ์ไทย.

สมพงษ์ ปั้นหุ่น. (2559). “การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน”. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา,** 27, 2: 13-29.

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). **การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

Abdallah, A. K. (2023). **Teacher-Led, Student-Focused, and Unleashing the Power of Teacher Empowerment for School Improvement and Success**. Hershey: IGI Global.

Irving, J. F. (1979). "Goal-free evaluation: Philosophical and ethical aspects of Michael Scriven's model". **California Journal of Teacher Education,** 12, 3: 11-14.

Kennedy, T., & Sundberg, C. W. (2020). **21st-century skills.** In B. Akpan, & T. J. Kennedy (Eds.), Science education in theory and practice: An introductory guide to learning theory (pp. 479-496). Cham: Springer International Publishing.

Larson, L. C., & Miller, T. N. (2011). "21st century skills: Prepare students for the future". **Kappa Delta Pi Record,** 47, 3: 121-123.

Schloss, J. (2011). "Career development in schools: Do teachers have the skills?". **Journal of Career Development**, 20, 3: 4–9.

Stephen, J.S., & Fru, A. (2023). **Cultivating Student Employability Skills: Classroom to Career Preparedness and Readiness.** In: Stephen, J.S., Kormpas, G., Coombe, C. (Eds), Global Perspectives on Higher Education. Knowledge Studies in Higher Education vol 11 (321-334). Cham: Springer International Publishing.